INTERAKTIV TA’LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING AXBOROT BILAN ISHLASH KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Xoshimova Xulkaroy
FarDU tayanch doktoranti

Annotatsiya
Ushbu maqolada bo‘lajak boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchilarining axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda interaktiv ta’lim texnologiyalarining ahamiyati tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim sharoitida pedagoglardan axborotni izlash, tahlil qilish, saralash va undan samarali foydalanish kompetensiyasiga ega bo‘lish talab etiladi. Shu nuqtayi nazardan, interaktiv metodlar va raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning muhim omili sifatida qaraladi.

Kalit so‘zlar: *interaktiv texnologiyalar, axborot kompetentligi, raqamli ta’lim, AKT, bo‘lajak o‘qituvchi, kasbiy kompetensiya.*

KIRISH

XXI asr ta’lim tizimida axborot oqimining keskin ortishi, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi pedagog kadrlar oldiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchilarining axborot bilan ishlash madaniyatini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli dunyo haqidagi dastlabki tasavvurlari ko‘p jihatdan o‘qituvchining kompetentligiga bog‘liq. Pedagogika sohasida interaktiv ta’lim texnologiyalari ta’lim oluvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va o‘quv jarayoniga faol jalb etishda samarali vosita sifatida e’tirof etiladi. B. Blum ta’lim maqsadlari taksonomiyasida bilimni egallashdan tashqari uni tahlil qilish, baholash va amaliyotda qo‘llash zarurligini ta’kidlaydi (Bloom, 1956). Mazkur yondashuv axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishda ham muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Interaktiv ta’lim texnologiyalari bo‘lajak o‘qituvchilarning axborot kompetentligini rivojlantirishda keng imkoniyat yaratadi. Axborot kompetentligi — bu shaxsning zamonaviy axborot muhitida samarali faoliyat yuritishi uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuasidir. U insonning turli manbalardan kerakli axborotni mustaqil ravishda izlab topish, uni saralash, tahlil qilish, baholash, qayta ishlash, saqlash va amaliy faoliyatida maqsadga muvofiq qo‘llay olish qobiliyatini ifodalaydi. Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan bugungi kunda axborot kompetentligi ta’lim jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bo‘lajak o‘qituvchilar uchun mazkur kompetentlik axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish, elektron ta’lim resurslarini yaratish, raqamli platformalar bilan ishlash, internet manbalarining ishonchliligini baholash hamda o‘quv jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni to‘g‘ri integratsiya qilish imkonini beradi. Axborot kompetentligiga ega shaxs nafaqat tayyor ma’lumotlardan foydalanadi, balki axborotga tanqidiy

yondashadi, uning haqqoniyligi va foydalilik darajasini aniqlaydi, olingan bilimlarni yangi vaziyatlarda qo‘llay oladi. Shu bilan birga, axborotdan foydalanishda axloqiy me’yorlarga rioya qilish, mualliflik huquqini hurmat qilish va shaxsiy ma’lumotlar xavfsizligini ta’minlash ham axborot kompetentligining muhim jihatlaridan sanaladi. Shunday qilib, axborot kompetentligi — bu shaxsning axborotni boshqarish va undan samarali foydalanish qobiliyatini belgilovchi, zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarur bo‘lgan asosiy tayanch kompetensiyalardan biridir.

Jumladan, muammoli ta’lim, loyiha metodi, “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Case-study”, “Debat” kabi metodlar talabalarni axborotni izlash, tahlil qilish, taqqoslash va xulosalar chiqarishga o‘rgatadi. Shuningdek, elektron ta’lim platformalari, multimedia vositalari, onlayn ma’lumotlar bazalari va raqamli resurslardan foydalanish bo‘lajak pedagoglarda mustaqil ta’lim olish ko‘nikmasini shakllantiradi. A. Xutorskiyning fikricha, kompetentlik shaxsning bilim, ko‘nikma va amaliy tajribalarni muayyan faoliyat jarayonida samarali qo‘llay olish qobiliyati bilan belgilanadi (Xutorskiy, 2003). Interaktiv texnologiyalarni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish natijasida bo‘lajak o‘qituvchilarda quyidagi ko‘nikmalar rivojlanadi:

- zarur axborotni turli manbalardan izlash;
- axborotning ishonchliligini baholash;
- ma’lumotlarni tahlil qilish va tizimlashtirish;
- raqamli vositalar yordamida yangi ta’lim materiallarini yaratish;
- jamoaviy hamkorlik va kommunikativ faoliyatni tashkil etish.

Bugungi kunda sun’iy intellekt vositalari, elektron ta’lim platformalari hamda bulutli texnologiyalar interaktiv ta’limning yangi bosqichini shakllantirmoqda. Biroq ulardan samarali foydalanish uchun bo‘lajak o‘qituvchilarda tanqidiy fikrlash va axborotni tanlash madaniyati rivojlangan bo‘lishi lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, interaktiv ta’lim texnologiyalari bo‘lajak boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchilarining axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar talabalarning mustaqil ta’lim olishiga, axborotni tanqidiy tahlil qilishiga hamda raqamli muhitda samarali faoliyat yuritishiga imkon yaratadi. Shu sababli pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida interaktiv metodlarni tizimli ravishda qo‘llash va ularning metodik ta’minotini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bloom B. S. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. New York: Longman, 1956.

2. Xutorskoy A. V. Klyuchevыye kompetensii kak komponent lichnostno orientirovannoy paradigmy obrazovaniya. Narodnoye obrazovaniye, 2003.

3. Zimnyaya I. A. Klyuchevыye kompetensii – novaya paradigma rezultata obrazovaniya. Moskva, 2004.

4. Polat E. S. Novыye pedagogicheskiye i informatsionnyye texnologii v sisteme obrazovaniya. Moskva: Akademiya, 2002.